МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ РАДІОТЕХНІЧНИЙ ТЕХНІКУМ

	Директор тех	
" " 2013n		В.В.Іващенко 2013р.

ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ВИПРОБУВАНЬ З МАТЕМАТИКИ

для абітурієнтів при вступі на І курс на основі базової загальної середньої освіти

Арифметика й алгебра

1. Натуральні числа і нуль. Прості та складені числа. Дільник. Кратне. Найбільший спільний дільник (НСД). Найменше спільне кратне (НСК). Ознаки подільності на 2, 3, 5, 9, 10.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

натуральні числа та операції з ними, володіти термінологією, пов'язаною з операціями з натуральними числами — дільник, ділене, кратне тощо.

Абітурієнт повинен знати:

- закони операцій із натуральними числами;
- визначення простого і складеного чисел;
- визначення найбільшого спільного дільника та найменшого спільного кратного двох чисел;
- ознаки подільності на 2, 3, 5, 9, 10;
- властивості числа нуль;
- позначення множини натуральних чисел.

Абітурієнт повинен уміти:

- виконувати операції з натуральними числами;
- представляти складене число у вигляді добутку простих множників;
- обчислювати НСД і НСК двох чисел, кількох чисел;
- користуватися ознаками подільності для розв'язування задач.
- 2. Протилежні числа. Додатні та від'ємні числа. Модуль числа і його геометричний смисл. Цілі числа. Порівняння цілих чисел. Арифметичні операції з цілими числами.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- числову пряму;
- від'ємні та додатні цілі числа і їхнє зображення на числовій прямій;
- геометричний смисл модуля числа.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення числа, протилежного даному;
- визначення модуля числа;
- правила додавання, віднімання і множення цілих чисел;
- закони операцій із цілими числами;
- позначення нескінченності цілих чисел.

- зображувати цілі числа на числовій прямій;
- порівнювати цілі числа за допомогою числової прямої;
- виконувати операції з цілими числами;
- знаходити модуль числа;
- порівнювати цілі числа, спираючись на поняття модуля числа.

3. Раціональні числа. Арифметичні дії з раціональними числами. Порівняння раціональних чисел.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- мішане число, про цілу і дробову частини раціонального числа;
- зображення раціональних чисел на числовій прямій;
- термінологію, пов'язану з раціональними числами: звичайний дріб, чисельник, знаменник тощо.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення раціонального числа;
- визначення правильного і неправильного звичайного дробу;
- визначення рівності звичайних дробів;
- основну властивість дробу;
- правила додавання, віднімання, множення і розподілу раціональних чисел;
- закони операцій із раціональними числами;
- позначення множини раціональним чисел.

Абітурієнт повинен уміти:

- зображувати ціле число у вигляді звичайного дробу з довільним натуральним знаменником;
- знаходити найменший спільний знаменник двох (кількох), дробів;
- зводити звичайні дроби до найменшого загального, знаменника;
- скорочувати дріб;
- виконувати операції з раціональними числами;
- порівнювати раціональні числа;
- за допомогою дробів знаходити:
 - а) частину від числа;
 - б) число за його відомою частиною.
- 4. Десяткові дроби. Читання і записування десяткових дробів. Арифметичні дії з десятковими дробами. Наближене значення числа. Округлення чисел. Записування раціонального числа у вигляді десяткового дробу. Відсотки. Основні задачі на відсотки.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- десятковий дріб;
- нескінченний періодичний десятковий дріб і його період;
- наближене значення числа з недоліком і з надлишком;
- "правильні" і "сумнівні" цифри;
- округлення раціонального числа із заданою точністю.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення абсолютної і відносної погрішності;
- правила додавання, віднімання, множення і ділення десяткових дробів;
- правила порівняння й округлення десяткових дробів;
- визначення відсотка числа.

Абітурієнт повинен уміти:

- читати і записувати десяткові дроби;
- округляти десяткові дроби із заданою точністю;
- виконувати арифметичні дії з десятковими дробами;
- обчислювати абсолютну і відносну погрішності, записуючи числа десятковим дробом;
- переходити від записування числа у вигляді десяткового дробу до записування у вигляді звичайного дробу і назад, записувати будь-яке раціональне число у вигляді кінцевого або нескінченного періодичного десяткового дробу;
- знаходити відсоток від числа і все число за відомим його відсотком.
- 5. Ірраціональні числа. Дійсні числа. Зображення дійсного числа на числовій прямій. Координата точки на прямій. Вимірювання величин. Число як результат вимірювання. Числові нерівності. Властивості числових нерівностей. По членне додавання і множення нерівностей. Відстань між двома точками із заданими координатами.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- число як результат вимірювання;
- число як координату точки на координатній прямій;
- "правильні" і "сумнівні" цифри;
- ірраціональне число і його округлення із заданою точністю;
- взаємно однозначна відповідність між множиною дійсних чисел і множиною точок числової прямої.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення ірраціональних та дійсних чисел;
- правила округлення і порівняння ірраціональних чисел як нескінченних неперіодичних десяткових дробів;
- правила дій з ірраціональними числами як із нескінченними неперіодичними десятковими дробами;
- формулу визначення відстані між двома точками на координатній прямій;
- властивості числових нерівностей.

- округляти дійсне число, представлене у вигляді десяткового дробу із заданою точністю;
- виконувати арифметичні дії з дійсними числами, представленими у вигляді десяткових дробів;
- визначати абсолютну і відносну погрішності в записі числа десятковим дробом;
- обчислювати відстань між двома точками на координатній прямій;
- використовувати властивості числових нерівностей.
- 6. Поняття про прямо пропорційну залежність. Пропорції. Основна властивість пропорції.

- відношення величин;
- прямопропорційну залежність між величинами.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення пропорції;
- основну властивість пропорції.

Абітурієнт повинен уміти:

- знаходити невідомий член пропорції;
- обчислювати коефіцієнт пропорційності між величинами.
- 7. Прямокутна система координат на площині; координати точки на площині (абсциса й ордината). Формула відстані між двома точками, заданими своїми координатами на площині.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- координатну площину;
- відповідність між упорядкованою парою дійсних чисел (координатами) і точкою на координатній площині.

Абітурієнт повинен знати:

- формулу визначення відстані між двома точками, заданими своїми координатами на площині.

Абітурієнт повинен уміти:

- будувати точку на координатній площині за відомими координатами;
- знаходити координати точки, зображеної на координатній площині;
- обчислювати відстань між двома точками, заданими своїми координатами;
- знаходити координати однієї з двох точок за відстанню між ними і за відомими координатами іншої точки.
- 8. Степінь із натуральним показником; із цілим показником; із раціональним показником, їхні властивості. Стандартна форма записування числа. Перетворення виразів, що містять степінь числа. Арифметичний корінь та його властивості. Квадратний корінь. Арифметичний квадратний корінь і його властивості. Наближене значення квадратного кореня.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- стандартну форму записування числа.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення степеня з натуральним показником;
- визначення степеня з нульовим показником;
- визначення степеня з від'ємним показником;
- визначення квадратного кореня з числа.

- читати і записувати число в стандартному вигляді;
- користуватися визначенням і властивостями степенів для обчислень та перетворення виразів, що містять степінь числа;

- користуватися визначенням і властивостями арифметичних коренів для обчислень і алгебраїчних перетворень.
- 9. Числові вирази. Використання букв для записування виразів. Числове значення буквеного виразу. Вираз з однією змінною. Обчислення за допомогою формул.

- числовий вираз і його значення;
- буквений вираз і його значення для такого набору значень букв, що входять до нього;
- припустимий числовий набір буквеного виразу;
- області визначення виразу з однією змінною.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення алгебраїчного виразу;
- закони дій: переставний і сполучний закони додавання (множення),
- розподільний закон множення щодо додавання (віднімання).

Абітурієнт повинен уміти:

- обчислювати значення числових виразів;
- знаходити значення буквеного виразу для кожного припустимого набору значень букв, що входять до нього;
- знаходити область визначення буквеного виказу з однією змінною;
- робити обчислення за допомогою математичних формул.
- 10. Одночлен. Багаточлен. Степінь багаточлена. Дії з багаточленами. Розкладання багаточлена на множники. Формули скороченого множення. Багаточлен з однією змінною. Корінь багаточлена (на прикладі квадратного тричлена).

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- багаточлен як найпростіший алгебраїчний вираз;
- визначення старшого члена багаточлена, вільного члена багаточлена, степінь багаточлена (одночлена);
- канонічну (стандартну) форму записування багаточлена.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення одночлена і багаточлена;
- визначення подібних членів;
- формули скороченого множення, різниця квадратів, різниця і сума кубів двох виразів, квадрат і куб суми (різниці) двох виразів;
- формулу розкладання квадратного тричлена на лінійні множники.

- приводити подібні члени багаточлена, записувати його в стандартному вигляді;
- виконувати додавання, множення, віднімання багаточленів, підносити багаточлен до натурального степеня;
- знаходити корені багаточлена з однією змінною;
- виконувати розкладання багаточлена на множники за допомогою:
 - а) винесення за дужки спільного множника;

- б) спосіб угруповання;
- в) формули скороченого множення;
- г) використання формули розкладання на лінійні множники квадратного тричлена;
 - д) сполучення різних методів.
- 11. Алгебраїчний дріб. Основна властивість дробу. Скорочення алгебраїчних дробів. Додавання, віднімання, множення і ділення алгебраїчних дробів. Тотожні перетворення алгебраїчних виразів.

- багаточлен як найпростіший (цілий) раціональний вираз;
- алгебраїчний дріб як відношення двох багаточленів;
- тотожні перетворення алгебраїчних виразів та їхні властивості.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення раціонального виразу;
- правила дій з алгебраїчними дробами;
- основну властивість дробу.

Абітурієнт повинен уміти:

- скорочувати алгебраїчні дроби за допомогою основної властивості дробу;
- виконувати додавання, множення, віднімання і ділення алгебраїчних дробів, інші тотожні перетворення.
- 12. Арифметична і геометрична прогресії.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- скінченну і нескінченну числові послідовності;
- суму нескінченної послідовності.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення числової послідовності;
- визначення арифметичної (геометричної) прогресії, відповідну термінологію: різниця (знаменник) прогресії, перший член прогресії, n-й член прогресії, сума n членів прогресії тощо;
- характеристичну властивість арифметичної (геометричної) прогресії;
- формули n-го члена і суми n членів прогресії.

- визначати вид прогресії;
- обчислювати n-й член і суму n членів прогресії;
- використовувати властивості прогресій для розв'язування задач.

Геометрія

1. Початкові поняття планіметрії. Найпростіші геометричні фігури: пряма, промінь, відрізок, ламана; довжина відрізка. Поняття про аксіоми і теореми. Поняття про обернену теорему.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- аксіоматичну побудову курсу геометрії;
- основні (невизначувані) фігури пряму, точку, площину;
- теорему, обернену до даної.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення найпростіших геометричних фігур променя, відрізка, ламаної;
- що таке довжина відрізка;
- визначення термінів: аксіома, теорема, доказ;

Абітурієнт повинен уміти:

- знаходити на кресленні найпростіші геометричні фігури;
- будувати найпростіші геометричні фігури;
- визначати умову і висновок теореми;
- складати план доведення теореми;
- складати твердження, обернене (протилежне) даному;
- обгрунтовувати додаткові побудови:
- аргументувати твердження.

Примітка. Відзначимо, що власне креслення не може бути доведенням.

2. Кут, величина кута. Вертикальні та суміжні кути. Рівнобіжні прямі, прямі, що перетинаються, перпендикулярні прямі. Теореми про паралельність і перпендикулярність прямих. Рівність і подібність геометричних фігур. Відношення площ подібних фігур. Ознаки паралельності прямих.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- методику використання рівності трикутників для доведення заелементної рівності геометричних фігур.

Абітурієнт повинен знати:

- що таке кут, величина кута;
- визначення вертикальних і суміжних кутів, їхні властивості;
- визначення рівнобіжних, пересічних, перпендикулярних прямих;
- формулювання теорем, що виражають властивості рівнобіжних і перпендикулярних прямих;
- визначення рівності фігур;
- визначення подібності фігур;
- властивості відношень рівності та подібності;
- формулу, що виражає відношення подібних фігур і теорему Фалеса.

- визначати на кресленні за допомогою відповідних інструментів величини кутів і довжини відрізків;
- будувати на кресленні фігури (кути, вертикальні, суміжні кути, рівнобіжні, перпендикулярні прямі тощо), використовувати їхні властивості для розв'язування задач;
- виділяти рівні елементи на кресленні;
- використовувати рівність і подібність фігур для розв'язування задач.
- 3. Приклади перетворення геометричних фігур, види симетрії.

- перетворення площини (простору) — при рівнобіжному перенесенні, повороті, осьовій і центральній симетрії.

Абітурієнт повинен знати:

- що таке поворот;
- що таке рівнобіжне перенесення;
- визначення осьової і центральної симетрії;
- властивості симетричних фігур.

Абітурієнт повинен уміти:

- виділяти на кресленні симетричні фігури (елементи фігур) і використовувати їхні властивості для розв'язування задач;
- використовувати геометричні перетворення для доведення рівності, подібності фігур і для розв'язування інших задач.
- 4. Вектори. Довжина і напрямок вектора. Кут між векторами. Колінеарні вектори. Координати вектора. Операції з векторами.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- використання векторів для алгебраїчного підходу до розв'язування стандартних геометричних задач.

Абітурієнт повинен знати:

- що таке вектор, як вій характеризується:
 - а) як геометричний об'єкт (довжина, напрямок);
 - б) як алгебраїчний об'єкт (координати);
- що називають модулем вектора;
- що називають кутом між векторами;
- визначення колінеарних векторів; ортогональних векторів;
- визначення операцій із векторами (додавання, віднімання, множення вектора на число;
- визначення скалярного добутку векторів і його властивості.

- виконувати дії з векторами як у геометричній, так і в алгебраїчній формі;
- використовувати алгебру векторів для розв'язування геометричних задач.

5. Трикутник. Види трикутників. Медіана, бісектриса, висота трикутника, їхні властивості. Властивості рівнобедреного трикутника. Сума кутів трикутника. Теорема Піфагора і висновки з неї.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- опуклі багатокутники;
- трикутник як окремий випадок опуклого, багатокутника.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення трикутника;
- визначення частин його видів:
 - а) залежно від його кутів прямокутного, гострокутного, тупокутного;
- б) залежно від співвідношення між його сторонами рівнобедреного, рівностороннього;
- теорему про співвідношення між сторонами і кутами в трикутнику (проти більшого кута в трикутнику лежить більша сторона);
- визначення характерних відрізків у трикутнику: висоти, медіани, бісектриси кута трикутника;
- властивість висот трикутника (або їхніх продовжень) перетинатися в одній точці; властивості медіан і бісектрис трикутника;
- властивості бісектриси кута трикутника:
 - а) як геометричного місця точок, рівновіддалених від сторін кута;
- б) як відрізка, що поділяє протилежну сторону трикутника у співвідношенні, що дорівнює співвідношенню довжин відповідних бічних сторін трикутника;
- властивості медіани трикутника,
- а) як відрізка, що розбиває трикутник на два рівновеликих (мають рівні площі) трикутники,
- б) як відрізка, що поділяється в точці перетинання медіан, вважаючи від вершини, як 2:1;
- властивість медіани, проведеної до основи рівнобедреного трикутника;
- теореми про зовнішній кут трикутника і про суму внутрішніх кутів трикутника;
- теорему Піфагора і властивості пропорційних відрізків у прямокутному трикутнику.

- будувати при кресленні висоти, медіани, бісектриси трикутника;
- використовувати властивості трикутника і його елементів для розв'язування геометричних задач.
- 6. Чотирикутники: паралелограм, прямокутник, ромб, квадрат, трапеція; і їхні основні властивості. Багатокутник, Вершини, сторони, діагоналі багатокутника. Правильний багатокутник.

- опуклі чотирикутники, його елементи — вершини, сторони, діагоналі, і внутрішні кути .

Абітурієнт повинен знати:

- визначення плоского опуклого чотирикутника;
- визначення частин його видів: паралелограма, прямокутника, ромба, квадрата, їхні властивості;
- ознаки паралелограма, ромба, прямокутника, квадрата;
- визначення трапеції, середньої лінії трапеції, її властивості;
- визначення рівнобедреної трапеції, її властивості;
- визначення опуклого багатокутника;
- теорему про суму внутрішніх кутів опуклого багатокутника;
- визначення правильного багатокутника і його властивості.

Абітурієнт повинен уміти:

- використовувати властивості опуклого багатокутника (зокрема, чотирикутника і його окремих видів паралелограма, ромба, прямокутника; квадрата і трапеції) для розв'язування геометричних задач.
- 7. Коло і круг . Дотична до кола та її властивості. Центр, діаметр, радіус, хорда. Залежність між відрізками в середині кола. Дуга кола, сектор, сегмент. Центральні та вписані кути, їх властивості .

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- різні види взаємного розташування двох окружностей. окружності і прямої, окружності і кута на площині.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення окружності; центра, радіуса, діаметра, хорди, січної дуги кола; їхні властивості (рівні дуги в окружності стягуються рівними хордами тощо);
- визначення кола, сектора, сегмента кола;
- визначення і властивості центральних і вписаних в окружність кутів;
- визначення і властивості дотичної до окружності;
- формулювання теорем, що виражають властивості відрізків дотичної до окружності та січної, проведених з однієї точки.

Абітурієнт повинен уміти:

- використовувати властивості кола і круга, їхніх елементів, ліній і кутів для розв'язування геометричних задач.
- 8. Властивості серединного перпендикуляра до відрізка. Властивості точок, рівновіддалених від кінців відрізка. Коло, яке описано навколо трикутника. Коло, яке вписано в трикутник.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- різні види взаємного розташування кола та трикутника на площині.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення кола, яке вписано в трикутник (трикутника, описаного навколо кола);
- визначення кола, яке описано навколо трикутника (трикутника, вписаного в коло);
- властивості прямокутного трикутника, який вписаного в коло;
- визначення і властивості серединного перпендикуляра до відрізка;

Абітурієнт повинен уміти:

- використовувати взаємне розташування трикутника й кола для розв'язування геометричних задач.
- 9. Поняття рівності фігур. Ознаки рівності трикутників. Рівність і подібність геометричних фігур. Ознаки подібності трикутників.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- методику використання ознак рівності трикутників для доведення, по елементної рівності геометричних фігур.

Абітурієнт повинен знати:

- визначення рівності та подібності фігур;
- властивості відношення рівності та подібності;
- ознаки рівності та подібності, трикутників;
- ознаки рівності та подібності прямокутних трикутників;

Абітурієнт повинен уміти:

- знаходити при кресленні рівні (подібні) трикутники за, допомогою ознак рівності (подоби) трикутників;
- будувати рівні (подібні) трикутники;
- використовувати рівність і подібність фігур для встановлення метричних співвідношень між елементами фігур доведення тверджень.
- 10. Основні задачі на побудову за допомогою циркуля і лінійки.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- історію геометричних побудов на площині й у просторі;
- основні методи побудови геометричних фігур за допомогою циркуля і лінійки на площині (методом подібності, алгебраїчний метод тощо).

- виконувати за допомогою циркуля і лінійки такі елементи побудови:
 - а) побудова відрізка, що дорівнює даному,
 - б) побудова кута, що дорівнює даному,
 - в) ділення відрізку навпіл,
 - г) ділення відрізка в заданому відношенні,
 - д) побудова серединного перпендикуляра до відрізка,
 - е) побудова бісектриси кута,
 - ж) побудова прямої, що проходить через дану точку паралельно до даної

прямої;

- виконувати геометричні побудови трикутників за даними елементами користуючись різними прийомами.
- 11. Поняття площі, її основні властивості. Площа прямокутника, трикутника, паралелограма, трапеції. Відношення площ подібних фігур.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- поняття площі плоскої фігури.

Абітурієнт повинен знати:

- основні властивості площі:
 - а) площі рівних фігур рівні;
 - б) площі подібних фігури;
- формули, що виражають площі:
 - а) трикутника (5 формул);
 - б) прямокутника;
 - в) паралелограма;
 - г) ромба;
 - д) квадрата;
 - е) трапеції;
- формулу, що виражає відношення подібних фігур.

Абітурієнт повинен уміти:

- користуючись різними формулами, обчислювати площі плоских фігур.
- 12. Довжина кола. Довжина дуги. Число π . Радіанна міра кута. Площа круга. Площа сектора.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- радіанну і градусну міри кута;
- довжину кола як про загальну межу, до якого прагнуть периметри вписаних і описаного правильного багатокутників за необмеженого збільшення числа їхніх сторін; про число π ;
- площу круга як про загальну межу, до якого прагнуть площі вписаних і описаних правильних багатокутників за необмеженого збільшення числа їхніх сторін.

Абітурієнт повинен знати:

- наближене значення числа π ;
- формули, що виражають довжину кола, довжину дуги кола;
- формули для обчислення площі круга; сектора, сегмента.

- переходити від градусної міри вимірювання кутів до радіанного і назад;
- обчислювати довжину кола та її дуги;
- знаходити площу круга і його частин.

13. Синус, косинус і тангенс кута. Співвідношення між сторонами і кутами прямокутного трикутника. Теореми синусів і косинусів. Розв'язування трикутників.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- тригонометричні функції довільного кута (в межах І –II координатних чвертей). Абітурієнт повинен знати:
- визначення синуса, косинуса і тангенса гострого кута прямокутного трикутника;
- співвідношення між сторонами і кутами прямокутного трикутника;
- формулювання теореми синусів; теореми косинусів.

Абітурієнт повинен уміти:

- обчислювати тригонометричні функції кутів у прямокутному трикутнику;
- обчислювати довжину гіпотенузи за значенням катета й одного з гострих кутів;
- обчислювати довжину катета за значенням гіпотенузи й одного з гострих кутів;
- використовуючи теореми синусів і косинусів за трьома відомими значеннями елементів трикутника (причому, хоча б один із них повинен виражати довжину сторони трикутника), обчислювати інші елементи трикутника.
- 14. Прямокутна система координат на площині. Формула відстані між двома точками площини, заданими координатами. Рівняння прямої й кола.

Абітурієнт повинен мати уявлення про:

- координатну площину, про завдання точки за допомогою координат;
- завдання лінії на координатній площині за допомогою рівняння.

Абітурієнт повинен знати:

- формулу відстані між двома точками площини, заданими своїми координатами;
- рівняння прямої:
 - а) з кутовим коефіцієнтом;
 - б) загальне рівняння прямої;
 - в) рівняння прямої, що проходить через дві задані точки;
- рівняння кола радіуса R із центром на початку координат і з центром у точці M. Абітурієнт повинен уміти:
- будувати точки на координатній площині за їх координатами;
- знаходити координати точки за її зображенням на координатній площині;
- обчислювати відстань між двома точками на площині за відомими координатами;
- складати рівняння прямої за відомими координатами двох її точок;
- складати рівняння кола, знаючи його радіус і координати центра;
- "перекладати" текст геометричної задачі "алгебраїчною" мовою мовою рівнянь.